

TOIMENPIDEALOITE 58/2007 vp

Parlamentaarisen sisäistä turvallisuutta käsittelevän selonteon laatiminen ja antaminen eduskunnalle

Eduskunnalle

Suomi on pääosiltaan onnistunut säilyttämään ihmisten perusturvallisuuden, jossa laaja-alaisella ja ennalta estävällä toiminnalla on ollut keskeinen sijansa. Eri viranomaisten vastuuta ja toimia kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi on tehostettu ja yhteistyötä viranomaisten välillä kehitetty. Eri poliittiset tahot tekevät tärkeää työtä sosiaalisesti oikeudenmukaisemman ja turvallisemman yhteiskunnan puolesta, jossa kansalaisjärjestöt ja muut yksityiset toimijat ovat laajasti mukana. Suomessa on laadittu ja toteutettu useita erilaisia rikosentorjuntaohjelmia ja -menetelmiä, kuten esimerkiksi kuntien turvallisuussuunnitelmat. Maassamme on kiinnitetty huomiota perhe- ja sosiaalipolitiikkaan, lasten ja nuorten hyvään kasvuympäristöön ja mahdollisuuteen kasvaa turvallisesti aikuisuuteen. Erityisen tärkeässä roolissa ovat mm. koti ja koululaitos, joiden mahdollisuuksia kasvatustyöhön on vuosikymmenien aikana pyritty kehittämään. Edellä todetuista yksittäisistä toimista huolimatta yhteiskuntamme sisäinen turvallisuustilanne, ainakin väkivallan esiintymisen osalta, on heikentynyt. Yksilöihin kohdistunut väkivalta on raaistunut ja väkivallantekoihin on tullut aiempaa enemmän suunnitelmallisuutta sekä ennalta arvaamattomia ja hallitsemattomiakin piirteitä.

Nopeat nettiyhteydet ja muu informaatiotulva mahdollistavat mm. lapsille ja nuorille rajattomat mahdollisuudet käsitellä ja omaksua kaikkea tietoa, jota eri lähteistä on saatavilla. Tiedämme hyvin, että saatavissa on myös sellaista

aineistoa, jossa yllytetään rikoksiin tai opetetaan keinoja rikoksen tekemiseen. Raakoja väkivallantekojä sisältävien filmien ja kuvien esittäminen ja niistä tehdyt vääränlaiset johtopäätökset voivat myös olla yllykkeinä väkivaltarikoksiin. Koska yhteiskuntamme ei voi vaikuttaa saatavan tiedon määrään, laatuun ja sen turvallisuusvaikutteisiin, on syytä vakavasti pohtia, miten voimme vaikuttaa niihin ihmisiin, jotka herkimmin saavat väkivaltaiseen toimintaan suuntautuvia vaikutteita ja voivat omaksua väärää tai jopa väkivaltaisia käyttäytymismuotoja. Nyt on syytä laaja-alaisesti pohtia myös sitä, miksi Suomessa kasvava määrä ihmisiä päätyy ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi väkivallan käyttöön ja miten voimme yhteiskunnassamme vahvistaa väkivallan ehkäisyä ennalta ja vähentää uhrien kärsimyksiä ja muita väkivallan seuraamuksia.

Joissakin tutkimuksissa on todettu, että eräänlainen henkinen tai muu osattomuus yhteiskunnassamme yleistyy. Puhutaan myös sukupolvet ylittävästä syrjäytymisestä. Vuosien kuluessa nuorten ja aikuisten henkinen pahoinvointi ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja perheiden kasvattava harmonia on järkkynyt. Perheiden tilaa ja sen kehityssuuntaa kuvaa hyvin se tosiasia, että myös lasten ja nuorten huostaanotot ovat voimakkaasti lisääntyneet.

Viimeistään Jokelan järkyttävät tapahtumat toivat kaikkien tietoisuuteen Suomen sisäisessä turvallisuudessa vuosien kuluessa tapahtuneet muutokset aiempaa huonompaan suuntaan. Suo-

messa on jo pitkään tapahtunut sellaisia henkirikoksia tai törkeitä väkivallantekoja, joissa kohteeksi on voinut joutua kuka tahansa alueella ollut ihminen tai ihmisryhmä. Myyrmannin kaupakeskuksessa räjäytetty pommii oli yksi niistä. Emme voi ohittaa myöskään sitä tosiasiaa, että Suomi on Länsi-Euroopan väkivaltaisimpia maita. Suomessa kuolee ihmisiä henkirikoksen uhrina 2,5kertaisesti Länsi-Eurooppaan verrattuna. Lähes joka toinen päivä joku kuolee henkirikoksen uhrina, joka toinen viikko kuolee nainen perheväkivallan uhrina ja lapsi samasta syystä lähes joka viides viikko. Pahoinpitelyt ovat lisääntyneet tasaisesti viimeisten kymmenen vuoden aikana ja muutoinkin erilaiset väkivallan muodot ovat yleisempiä Suomessa kuin länsimaissa yleensä.

Väkivaltarikoksiin liittyy usein päihteiden väärinkäyttöä. Noin 80 prosenttia henkirikoksista on tehty päihteiden vaikutuksen alaisena ja yhä useammin henkirikoksiin ja törkeisiin yksilöön kohdistuviin rikoksiin liittyy huume- tai muu järjestäytynyt tai ammattimainen rikollisuus.

Alkoholinkulutus Suomessa on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. Päihteiden väärinkäytöstä aiheutuvat haitat ovat lisääntyneet ja aiheuttavat yhteiskunnalle kasvavia kustannuksia. Vuosittain alkoholin väärinkäyttöön kuolee tuhansia ihmisiä. Huumeiden käyttäjien hoidon tarve ja kustannukset nousevat voimakkaasti. Huumerikollisuuden ammattimaistuminen on tuonut huumeet jokaisen nuoren ja aikuisen saataville. Kukaan meistä ei voi sanoa, että omia läheisiämme ei uhkaa vaara joutua huumeiden käyttäjäksi.

Vanhasen II hallituksen ohjelmassa on päätetty tehdä sisäisen turvallisuuden ohjelma, joka on viranomaislähtöinen ja varmasti hyvin tarpeellinen. Yhteiskunnassamme sisäinen turvallisuustilanne on kuitenkin muuttunut niin paljon, että tarvitaan koko yhteiskunnan läpikäyvä keskustelu ja keinojen etsintää kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi ja kehittämiseksi. Pelkän sisäisen turvallisuuden ohjelman laatiminen ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon laajentaminen koskemaan osin myös sisäistä turvallisuutta eivät riittävästi vastaa nykyisiin ja tuleviin sisäisen turvallisuuden haasteisiin. Ulko- ja

turvallisuuspolitiikkaa on usein pohdittu parlamentaaristen selontekojen muodossa, joista on ollut yhteiskunnallisesti pelkästään hyviä kokemuksia. Laajat parlamentaariset selonteot ovat myös lisänneet yhteiskunnallista keskustelua ulko- ja turvallisuuspolitiikastamme. Vastaavallinen parlamentaarinen sisäisen turvallisuuden selonteko on tehty Suomessa viimeksi noin 25 vuotta sitten. Senkin vaikutukset olivat hyvin positiiviset ja heijastuivat vuosia sisäisen turvallisuuden linjauksiin ja ratkaisuihin. Erillisen selonteon tekeminen sisäisestä turvallisuudesta on välttämätöntä, koska ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä sitä ei voida tehdä riittävän laajana ja poikkihallinnollisena. Lisäksi sisäisen turvallisuuden ohjelma on viranomaislähtöinen, eikä sen laatimisessa ole parlamentaarista ulottuvuutta. Ihmisten turvallisuudentunnetta parantava ja turvallisia elämänvalintoja tukeva sisäisen turvallisuuden keskustelu voi tehokkaasti käynnistyä vasta parlamentaarisen selonteon laatimisella.

EU:n sisäisen turvallisuuden takaamiseksi tehdään kasvavaa kansainvälistä yhteistyötä. Maailman turvallisuustilanne ei osoita, että väkivalta ja rajat ylittävä rikollisuus olisivat vähenevässä tai että Suomi voisi poiketa tästä kehityssuunnasta merkittävästi toiseen suuntaan. Kansainvälisesti katsoen huumausainerikollisuus, muu ammattimainen rikollisuus sekä terrorismi ovat viime vuosina entisestään lisääntyneet. Suomen on oltava vahvasti mukana kansainvälisen rikollisuuden torjumisessa ja myös siinä työssä tarvitsemme uusia keinoja Suomen sisäisen turvallisuuden parantamiseksi.

Julkisen sanan toimintaa ja roolia erilaisten väkivaltatapausten käsittelyssä on arvosteltu. Demokratian peruslähtökohta on sananvapaus, jota tiedotusvälineetkin pitävät yllä. Sisäisen turvallisuuden osalta julkinen keskustelu on valitettavasti jäänyt liian paljon julkisen sanan tehtäväksi tai yksittäisten tapahtumien uutisoinniksi. Analyyttistä ja laaja-alaista yhteiskunnallista keskustelua sisäisestä turvallisuudesta tulisi käydä nykyistä enemmän. Sananvapaudella ja tiedonvälityksellä on turvallisuusasioissakin oma

tärkeä roolinsa, yhteiskunnalla ja sen poliittisella päätöksenteolla omansa.

Mielestämme Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne on viime vuosikymmenen ja viime vuosien aikana muuttunut niin merkittävästi, että kansalaisen sisäisen turvallisuudentunteen säilyttäminen ja turvallisuuden ylläpito edellyttävät edellä esitettyjä toimia, joilla väkivaltainen kehityssuunta ehkä voidaan vielä kääntää. Pelkästään yksittäisten viranomaisten toimintaedellytysten ja yhteistyön kehittämällä, erilaisilla ohjelmilla sekä lainsäädännön keinoin ei nykyistä kehityssuuntaa voitane riittävästi muuttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus tekee päätöksen sisäisen turvallisuuden selonteon laatimisesta ja ryhtyy toimenpiteisiin sen laatimiseksi ja tuomiseksi eduskunnan käsittelyyn jatkotoimenpiteitä varten. Selonteko tulee laatia laajan sisäisen turvallisuuden pohjalta, ja valmistelun tueksi tulee asettaa parlamentaarinen seurantatyöryhmä.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2007

Oiva Kaltiokumpu /kesk
Timo Korhonen /kesk
Eero Reijonen /kesk
Sari Palm /kd
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Raimo Vistbacka /ps
Pauliina Viitamies /sd
Lauri Kähkönen /sd
Susanna Haapoja /kesk
Elsi Katainen /kesk
Timo Kaunisto /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Pekka Vilkkunen /kesk
Jari Leppä /kesk
Mirja Vehkaperä /kesk
Markku Uusipaavalniemi /kesk
Paula Sihto /kesk
Marjo Matikainen-Kallström /kok
Esko-Juhani Tennilä /vas
Jutta Urpilainen /sd
Jouko Skinnari /sd
Jaakko Laakso /vas
Reijo Paajanen /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Markku Rossi /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Janne Seurujärvi /kesk
Markku Pakkanen /kesk
Juha Mieto /kesk

Esko Ahonen /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Erkki Pulliainen /vihr
Esko Kiviranta /kesk
Tuomo Hänninen /kesk
Juha Korkea-aho /kesk
Mikko Alatalo /kesk
Lyly Rajala /kok
Lauri Oinonen /kesk
Juha Rehula /kesk
Eero Lehti /kok
Juha Hakola /kok
Petri Salo /kok
Mika Lintilä /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Eero Heinäluoma /sd
Sirpa Paatero /sd
Paavo Arhinmäki /vas
Veijo Puhjo /vas
Maarit Feldt-Ranta /sd
Heikki A. Ollila /kok
Tuula Väättäinen /sd
Valto Koski /sd
Rakel Hiltunen /sd
Unto Valpas /vas
Thomas Blomqvist /r
Anne Kalmari /kesk
Bjarne Kallis /kd
Pertti Virtanen /ps
Pentti Oinonen /ps

TPA 58/2007 vp — Oiva Kaltiokumpu /kesk ym.

Timo Soini /ps
Krista Kiuru /sd
Merja Kuusisto /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Tuula Pelttonen /sd
Tommy Tabermann /sd
Katja Taimela /sd
Ilkka Kantola /sd
Marko Asell /sd
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /kok
Jyrki Yrttiaho /vas
Henna Virkkunen /kok
Maria Guzenina-Richardson /sd
Elisabeth Naucélér /r
Markku Laukkanen /kesk
Antti Kalliomäki /sd
Reijo Kallio /sd
Mikko Kuoppa /vas
Toimi Kankaanniemi /kd
Antti Vuolanne /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Pertti Salovaara /kesk
Sanna Lauslahti /kok
Tuulikki Ukkola /kok

Timo Heinonen /kok
Ilkka Viljanen /kok
Raija Vahasalo /kok
Jukka Mäkelä /kok
Markus Mustajärvi /vas
Pertti Hemmilä /kok
Harri Jaskari /kok
Tero Rönni /sd
Anna-Maja Henriksson /r
Sampsa Kataja /kok
Arto Satonen /kok
Outi Mäkelä /kok
Kari Kärkkäinen /kd
Annika Lapintie /vas
Leena Rauhala /kd
Tanja Saarela /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Merja Kyllönen /vas
Esa Lahtela /sd
Pekka Haavisto /vihr
Katri Komi /kesk
Päivi Lipponen /sd
Reijo Laitinen /sd
Risto Autio /kesk
Antti Rantakangas /kesk